

Skatinančiai baltų kalbų tyrinėjimą veikia ir 1963 m. Sofijoje Tarptautiniame slavistų suvažiavime įsteigta „Komisija baltų-slavų santykiams tyrinėti“. Šios komisijos pirmininku išrinktas Lietuvių kalbos ir literatūros instituto direktorius akad. K. Korsakas.

Baltų kalbų tyrinėjimą, tikėkimės, suintensyvins ir „Baltistica“, kurios štai jau išseina ant-rasis numeris.

A. Sabaliauskas

VACLAVAS MACHEKAS

1965 m. gegužės 26 d. Brno mieste mirė profesorius, filosofijos daktaras, Čekoslovakijos mokslų akademijos narys korespondentas Vaclavas Machekas. V. Macheko mirtis yra skaudus smūgis ne tiktai čekų ir slovakų filologijai, kurios pirmose gretose velionis tiek metų stovėjo, bet ir baltistikai, V. Macheko asmenyje netekusiai vieno žymiausių savo atstovų Čekoslovakijoje.

V. Machekas gimė 1894 m. lapkričio mėn. 8 d. Uhlejove netoli Miletino, šiaurės vakarų Čekijoje. 1914 m. įstojo į Prahos universitetą, pagrindiniais dalykais studijuoti pasirinkdamas lotynų ir čekų kalbas. Universitete V. Macheko mokytojai buvo gerai žinomi baltistikos istorijoje čekų kalbininkai O. Hujeris ir J. Zubatas. Juodu ir paskatino V. Macheką susidomėti baltų kalbomis. 1921 m. filosofijos daktaro laipsniu baigęs universitetą, V. Machekas išvyko studijų gilinti į Paryžių, kur klausė A. Mejės, J. Vandrijeso paskaitų. Grįžęs iš Paryžiaus, kurį laiką mokytojavo įvairiose Čekoslovakijos vidurinėse mokyklose, dirbo Čekų kalbos žodyno redakcijoje. Nuo 1931 m. visas tolimesnis V. Macheko gyvenimas susijęs su Brno universitetu.

V. Machekas labai įvairiapusis ir be galo produktyvus mokslininkas: čekų, slovakų, lenkų, bulgarų, slovėnų, vokiečių, prancūzų, rumunų, norvegų, indų, Tarybų Sąjungos filologiniuose leidiniuose jis paskelbė apie 350 darbų įvairiais indoeuropeistikos klausimais. Didžiausią V. Macheko mokslinio palikimo dalį sudaro slavų, ypač čekų ir slovakų, kalbų leksikos tyrinėjimai, kurių tarpe labiausiai išsiskiria „Recherches dans le domaine du lexique balto-slave“ (Brno, 1934), „Česká a slovenská jména rostlin“ (Praha, 1954) ir ypač kapitalinis veikalas „Etymologický slovník jazyka českého a slovenského“ (Praha, 1957).

Kaip minėta, baltų kalbomis V. Machekas susidomėjo studijuodamas Prahos universitete. Norėdamas praktiškai pramokti lietuvių kalbos, jis 1938 m. buvo atvažiavęs į Lietuvą, Lituanistikos; daugiausia lietuviškų žodžių etimologijos, klausimais V. Machekas paskelbė keletą straipsnių, ypač buvo įdomios jo pastabos dėl E. Frenkelio etimologinio lietuvių kalbos žodyno, pradėtos spausdinti žurnale „Zeitschrift für slavische Philologie“ (1959, 1961 m.). M. Machekas čekų spaudoje recenzavo daug lituanistinių leidinių. Jis suredagavo savo mokytojo J. Zubato raštus, kuriuose esama nemaža baltistikai skirtų straipsnių. Įvairias baltų kalbų etimologijos, istorinės gramatikos problemas V. Machekas nagrinėjo ir kituose, dažniausiai slavistikos dalykams skirtuose, darbuose. LTSR MA akademikui B. Larinui (1893–1964) pagerbti darbų rinkinyje buvo išspausdintas V. Macheko straipsnis „Пять литовских этимологий“. Leidiniui, skirtam akademiką J. Balčikonį aštuoniasdešimt metų proga pagerbti, V. Machekas atsiuntė straipsnį „Lietuvių pa- ir po“.

V. Machekas buvo labai paprastas ir be galo nuoširdus žmogus. Tai pajusdavo iš karto visi, kas tik su juo susidurdavo. Pajuto tai ir šių eilučių autoriai, kuriems teko laimėti šį šviesaus atminimo čekų mokslininką kiek iš arčiau pažinti.

V. Mažiulis,
A. Sabaliauskas